

[illegible]

HELMIKUU

Taipaleen ristillä 1993. Terenttilästä on löytynyt kauan etsitty 126 sotilaan joukkohauta, sille haetaan kunnostuslupaa ensi kesäksi.

TOIMITUKSEN TUOLI

Uusi vuosi 1995 on jo hyvän matkaa alullaan. Suvannon Seutu jatkaa entiseen tapaan kahdeksan vuotuisen numeron voimalla, joista kädessänne on ensimmäinen.

Sakkolan ystävien toivotaan edelleen aktiivisesti olevan mukana tekemässä yhteistä pitäjälehteämme. Moni on jouskaltautunut kynään tarttua, mutta uusia kirjoittajia aina kaivataan. Olisiko jollain kiinnostusta ryhtyä toimittamaan esimerkiksi ruokapalstaa, muresanojen palstaa - tai mitä tahansa muuta, mikä mieleen juolahtaa?

Nuoriltakaan ei ole kirjoittaminen kielletty; päin vastoin - Suvannon Seutuun toivotaan myös lasten ja nuorten kynäilevän, runoilevan, piirtelevän. Saa tämän lehden palstalle lähettää ajatuksiaan vaikka mistä, ei kaikki täysin tiukasti sakkolalaisuuteen ole rajattua.

Suvannon Seudun tilaukset ovat pääosin kestotilauksia, ja lehden pitäisi tulla vanhoille tilaajille jatkossakin tavalliseen tapaan. Tilaushinta on edelleen 70 markkaa. Mikäli tilausasioissa on epäselvyyttä, toimittajaa voi yrittää iltasella tavoittaa puhelimen päähän. Varmimmin kuitenkin viestinsä saa perille postin välityksellä.

Tilausmaksuja ei tarvitse laittaa kirjekuoreen toimitukseen. Laskut lehdistä tulevat myöhemmin keväällä.

Kirjoittamisiin! -mrt

Suvanto-Säätiön stipendirahaston apurahat haettavana

Suvanto-Säätiön stipendirahaston apurahat julistetaan haettavaksi helmikuun 28. päivään mennessä 1995 ja ne pyydetään lähettämään säätiön hallituksen puheenjohtajalle os.: Yrjö Raaska Mantere 37500 Lempäälä.

Stipendirahaston apurahat on tarkoitettu sakkolalaisia sukujuurta oleville, oppivelvollisuutensa suorittaneille opiskelijoille. Apurahan saamisen ehtona on myös Suomen kansalaisuus.

Hakemuksessa tulee ilmetä hakijan sakkolalaiset sukujuuret sekä missä nyt opiskelee, sekä lyhyt selostus opiskelustaan.

Sävelten Karjala tunnukseksi

Kesäjuhlat Helsingissä

Karjalan liiton valtakunnalliset kesäjuhlat pidetään Helsingissä 16.-18.6.1995. Järjestäjänä on Uudenmaan karjalaisseurojen piiri. Juhlatunnuksena on Sävelten Karjala, ja sen mukaisesti juhla on musiikkipainotteinen. Eri tilaisuuksissa lavalle nousevat huipputaso ammattilaiset ja hyväntaiteiset harrastajat Karjala-aiheisine ohjelmistoina.

Kalevalan tavoin Karjala on kytkeytyntä lähes kaikkien tunnettujen suomalaisten säveltäjien tuotantoon. Karjalaan liittyviä sävellyksiä on paljon. Karelialaismin innoittamat taiteilijat ja tavalliset ihmiset riensivät katsomaan Karjalan kauneutta.

- Viikkoa ennen juhannusta Helsingissä vietettävien kolmipäiväisten kesäjuhlien lisäksi liittyy karjalaiseen musiikkiin toisen vuoden tapahtumana kuorolauluprojekti. Sen puitteissa kartoitetaan kuorolaulun harrastus sekä luovutetun Karjalan alueella että Pohjois- ja Etelä-Karjalassa, kertoo Sibelius-Akatemian apulaisprofessori Reijo Pajamo.

Aikaisemmista kesäjuhlista poiketen nyt ei järjestetä kuorolaulukilpailua, vaan Karjalaan ja Suomen kesään liittyvä kuorokavalkadi.

Pääjuhlaan ovat lupautuneet esiintymään muunmuassa Ritva Auvinen ja Jaakko Ryhänen. Nuorekastaakaan menoa ei ole juhlilta unohdettu, että nuorikin polvi mukaan löytäisi.

Kuorolaulututkimus käynnistyy jo kevään kuluessa. Sen puitteissa tutkitaan karjalaisten pitäjien historiat ja muut kirjalliset dokumentit sekä tehdään laaja kuorolauluun liittyvä kysely. Tarkoituksena on selvittää eritoten 1920- ja 1930-luvuilta kuoroharrastusta ja sitä, miten se jatkui sotien jälkeen. Jos tutkimus onnistuu, tulee Karjalasta ensimmäinen maakunta, jonka kuorolauluharrastus saadaan kartoitetuksi.

Videolla Tampereen kesäjuhlat

Karjalaiset kesäjuhlat vietettiin viime suvena Tampereella. Juhlista on tehty likimain tunnin mittainen kooste videolle.

Videossa on lyhyehköjen katkelmien avulla onnistuttu poimimaan lähees joka tapahtumasta oleellisempia seikkoja.

Karjalan alueiden mahdollista palauttamista koskeneen seminaarin puhujien monet, toisistaan poikkeavat mielipiteet ja keskusteluissa esitetyt jatkokommentit antavat pikakuvan siitä, kuinka kaukana äärlaidat ovat toisistaan tässä maailmamme tärkeässä

itsetuntokysymyksessä.

Videolla on vilauksia myös kuorokavalkadista, kansallispukuisten ryhmien liikkumisesta Tampereen kaduilla, kyykkäottelusta ja muista urheilukilpailuista. Avausjuhla, iltatanssit ja juhlakulkue sekä pääjuhla saavat tietysti osansa - ynnä moni muukin viikonvaihteeseen liittynyt tapahtuma Tampereen juhlissa.

Video-ohjelman Karjalasta nääs on kustantanut Karjalan Kirjapaino Oy. Videokasettia myydään Karjala-lehden kautta hintaan 190 markkaa.

Pellavalankaa ja kirves- varsia iltapuheiteina

Mitä ennen tehtiin - siitä pitää kertoa yhä uudelleen, kun on syntynyt Karjalassa ja siellä lapsena leikkinyt.

Tuolla entisellä kotiseudulla muunmuassa pellavan viljely ei ollut lainkaan tuntematonta ennen sotia. Pellavan käsittely ja sen hyödyntäminen omiin tarpeisiin oli monivaiheinen prosessi. Varsinkin puhdistaminen oli työläs homma.

Syksyn tullen, kun pellava oli nostettu maasta irti, se oli käsin puhdistettava. Siemenkodat rohdittiin pois. Pellavaa oli kuivattava, liotettava ja kuivattava. Sitä niputettiin ja levitettiin, pellollekin. Lämmitettiin sauna tahi riihi, saunaan tehdyillä orsilla sitä kuivattiin. Sitten seurasi loukutus ja lihtaus, ja loukut paukkuivat. Pellavaa häklättiin ja harjattiin. Tuloksena saatiin aivinaa ja tappuraa.

Meillä lapsilla oli hauskaa se, kun iltahämärässä kasattiin pellavanpäistäreitä kotipelloille ja tuikattiin kasan alle tulet. Siitä nousi komeat savut. Päistäreitä pöyhittiin ja hehkutettiin kepin avulla niin, että tulet hulmahtelivat. Se lisäsi lasten iloa, mikä varmaan oli nähtävissä heidän kasvoiltaan illan hämärässä.

Pellavan hyödyntäminen lisäsi naisväelle melkoisesti tupatöitä. Tuvasa saattoi olla kaksi, jopa kolmekin rukkia eli vorkkia käytössä.

Meidän mummo kehräsi paljon. Ahkerasti hän repi kuontaloa välillä sormiaan kostuttaen. Rukin pyörä pyöri vinhaa vauhtia ja rulla vaihtui. Toistalon Toivo pistäytyi tuvasa, istui mummon viereen ja halasi häntä, rist_äitiä. Laulaja Mattikin saattoi käy-

dä, istui keinutuoliin, avasi kirjan ja lauloi: Mä lakkaamatta laulelen, maan murheita en muista...

Kun vokin rulla täyttyi, otettiin rullallekertynyt lanka vyhdinpuun avulla vyhdille ja myöhemmin kehinpuiden kautta luomispuille, mitkä oli koottu tupaan. Kankaan luominen, lankojen laskeminen ja purku luomispuilta letille onnistui tekijälle hyvin. Mainittu työvaihe ja lankaletin kääriminen oli mielenkiintoista katseltavaa lapsen silmin.

Oli tultu evakkoon Länsi-Suomeen. Karjalaisisäntä kysyi satakuntalaiselta mieheltä, miksi oli avioitunut karjalaistytön kanssa. Mietittyään satakuntalainen oli vastannut, että koska oli huomannut tämän ahkeruudesta.

Miehet askartelivat ennen vanhaan töiden välissä esimerkiksi puutöiden parissa. He veistelivät kirvesvarsia, viilailivat sahanteriä, korjailivat kenkiä ja rukkasia, valmistelivat kelkkoja ja suksia ja kokosivat tuvasa jopaa ajorekiä puutöiden osalta.

Höyläpenkillä oli tuvasa oma paikkansa. Uunin päällä orrella oli kuivumassa muunmuassa pitkä rivi oravanahkoja metsästysaikaan. Niistä sai pientä lisäansiota se, joka harrasteli metsästystä.

Vuodenvaihteessa ajatukset siirtyivät menneeseen. Karjala, tuo runojen, laulujen, toivojen ja muistojen maa, sekin tulee herkemmin mieleen. Suvannonseutulaista noston hattua lapinlahtelaisille kyläpäivistä.

Terveisin
Poika Vilakkalasta

**TILAA SINÄKIN OMA
SUVANNON SEUTU**

Lähde matkalle

Sakkolan

KIVINIEMEEN

29.6.-2.7.1995

Majoitus
Kiviniemen motellissa,
puolihoito.

Matkan järjestäjä
Loma-Linja,
kyytimiehenä
Erkki Ahonen.

Tiedustelut
Ester Lopenen
37500 Lempäälä
Puhelin 931-375 0457

Olemme lähdössä

Sakkolan

RIISKAAN
9.-11.6.1995

Majoitus Kiviniemessä
hotelli Losevossa.

Kiertoaajelu Viipurissa.

Jos aikaa riittää, niin
käymme Laatokan rannassa.

Lähtö Tampereelta reittiä
Punkalaidun, Toijala,
Lahti, Vaalimaa.

Kysele lisää
Laila Huuskalta
Puhelin 931-645 779

KUOLLEITA

Hilja Eeva Koiranen, syntynyt 20.10.1906 Sakkolassa, kuoli 27.9.1994. Toijalassa. Siunaus Toijalassa 8.10.1994. Hilja oli työn ja toiminnan ihminen, hän ehti olla monessa mukana. Maalaistalon tyttärenä olivat kaikki maatalon työt jo lapsesta asti hänelle tuttuja.

Hänen kotonaan kuului aina ompelukoneen raksutus tai kangaspuitten helskytys; kaiken aikaa oli menossa ompelutyö tai kutominen. Näitä käsitöitä hän harrasti vielä myöhäiseen ikään asti. Läheiset ovatkin saaneet nauttia monista Hiljan tekemistä kauniista käsitöistä.

Koko sydämellään hän lähti mukaan moniin harrastuksiin. Hän oli mukana Haittermaan laulukuoressa, naisvoimistelijoissa, tanhuryhmässä, näytelmäpiirissä ja martoissa. Marttayhdistys järjesti kutomakursseja, ruuanlaittokursseja ynnä muuta - ja varmasti näissä kaikissa Hilja oli mukana. Lotta-työ oli oma lukunsa. Se vei Hiljan sota-aikana rintamalatoksi, ja hän teki pitkän ja raskaan työn siellä jossakin.

Hiljan varsinainen työ sotien jälkeen oli liike-elämän palveluksessa, sisaren perheen omistamassa hotelli-ravintolassa Toijalassa. Siellä hän toimi eläkkeelle jäämiseensä saakka. Eläkeläisenäkin hän harrasti monia rientoja niin kauan kuin jaksoi.

Hilja oli lämmin ja huumorintajuinen sekä keskusteleva ihminen, hänen seurassaan viihtyi hyvin. Hän myös huomasi, jos joku lähimmäinen tarvitsi apua - oli se sitten ihminen tai eläin - hän oli valmis auttamaan heti.

Karjalan tyttärenä Hilja Koiranen kaipasi synnyinseutuaan eikä koskaan unohtanut rakasta Sakkolaa. Hilja muistoi elää. Olkoon mullat keveät hänen arkullaan.

Hiljaa jäivät syvästi kaipaamaan sisarien lapset perheineen sekä laaja sukulaisten ja yhtävien piiri.

Pentti Veikko Pitkänen, syntynyt 24.9.1920. Sakkolassa, kuoli 22.11.1994. Etelä-Karjalan keskussairaalassa. Pitkäsen kotikylä oli Haparaisten Poikamäellä. Siunaus toimitettiin hänen kotipaikkakunnallaan Imatralla.

Sirkka Ränki, omaasukua Käppi, syntynyt 14.3.1911. Sakkolassa, kuoli 2.11.1994. Suonenjoella. Siunaus toimitettiin 12.11.1994. Riihimäellä.

KORUSÄHKE

– kaunis tapa muistaa

VUOSIA TÄYTTÄ- NEITÄ

80 vuotta täytti 17.1.95. Heikki Karttunen Nokialla. Hän on syntynyt Pyhäjärvi Vpl Noitermaasta, minne Karttusen suku oli muuttanut Sakkolasta.

Heikki Karttunen on kahden sodan veteraani. Talvisodassa hän toimi Patoimen ja Jävisen linnakkeissa sekä jatkosodassa Laatokan linnakkeissa tykistöissä.

Karttunen on paljon matkustellut, monen toimen mies - ollut muunmuassa siirtolaisena Kanadassa. Hänen erityisenä harrastuksenaan on ollut kotiseututyö. Hän on kirjoittanut kirjoja kotikylästään Noitermaasta, ollut matkanjohtajana kotiseutumatoilla, ja hänen toimestaan on pystytetty Taipaleessa suomalaisille sotilaille muistomerkki Terenttilään.

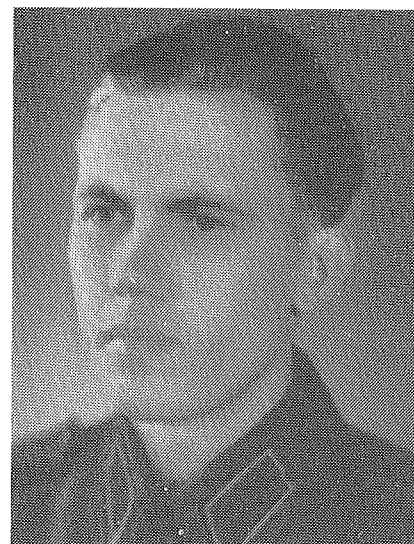
Viime vuosina Karttunen on toiminut asiantuntijana opetusministeriön asettamassa tutkijaryhmässä siime sotien sankarivainajien etsinnässä itärajan takana. Karttunen on myös ollut ahkera Suvannon Seudun avustaja.

Onnittelut pirteälle veteraanille ja terveysttä tulevinakin vuosina hyvien harrastusten parissa. -EK

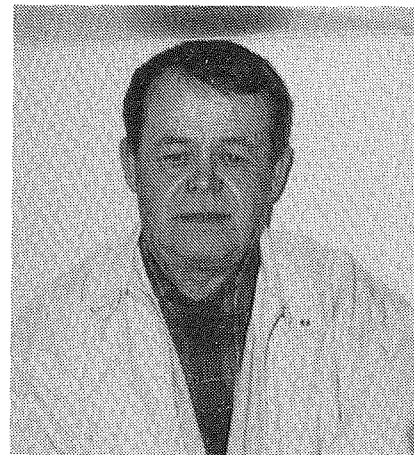
60 vuotta täytti 4.9.1994. Hilka Liisa Systä, omaasukua Skyttä, Punkalaitumella. Hänen vanhempinsa, Lempi, omaasukua Loposen, ja Armas Skyttän kotikylä Sakkolassa oli Riiska.

Sakkolaan rakennetaan kirkko

Sakkolan seurakuntaelämä on elpymässä. Viiksanlahteen on rakenteilla kreikkalaiskatolinen kirkko paikallisten aluellepanemana. Kirkko kuuluu pietarilaisen seurakunnan yhteyteen. Harjannostajaisia vietettiin 19.1.

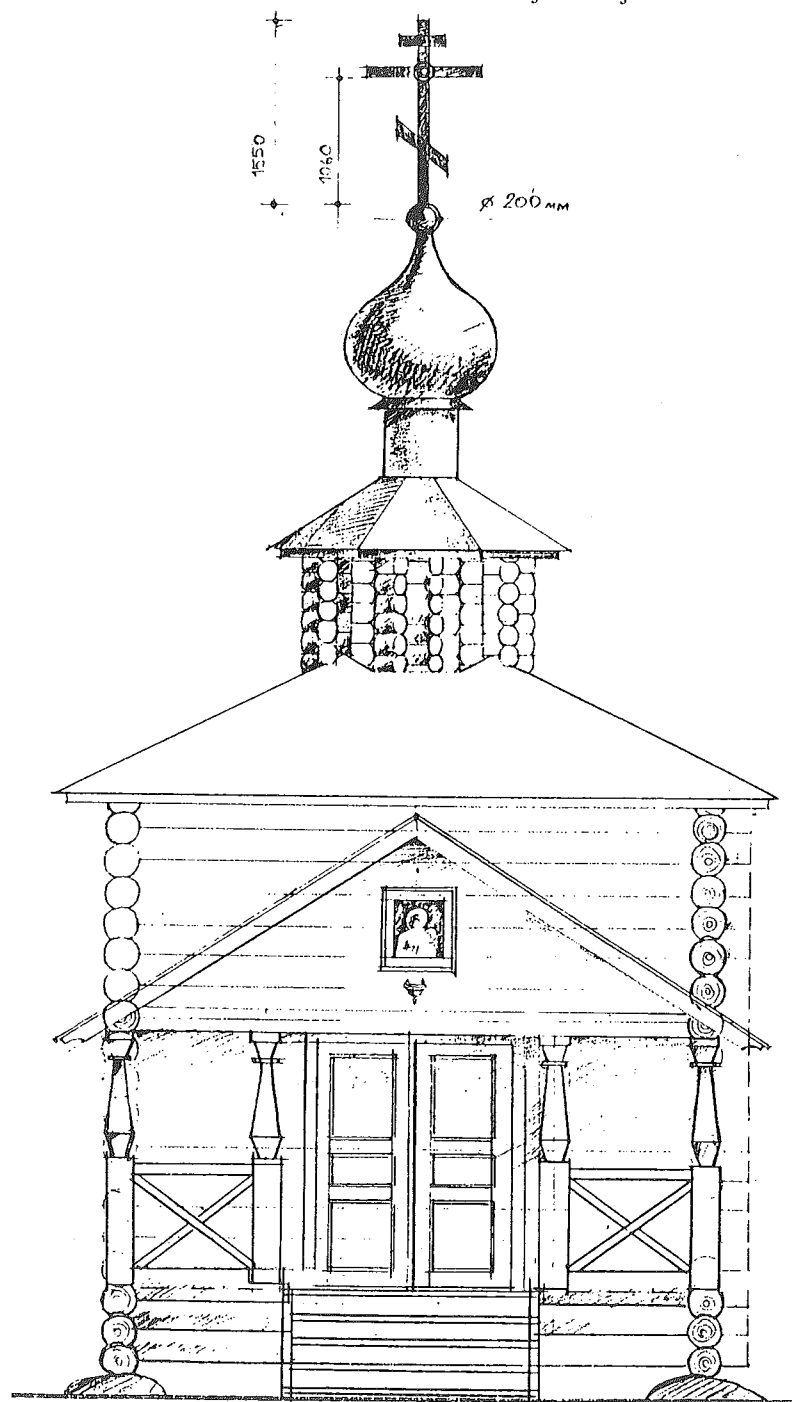

80 vuotta täytti 8.11.1994, maanviljelijä Sulo Henttonen Kärämäellä. Hän on talvi- (SJR) ja jatkosodan (III/JR 11) veteraaneja, arvoltaan alikersantti. Henttonen on kuulunut muunmuassa Kärämäen kunnanvaltuustoon. Hänen kotikylänsä Sakkolassa oli Vilakkala.

75 vuotta täytti 14.11.1994, maanviljelijä Tauno Kuperinen Punkalaitumella. Hän on kuulunut aikoinaan karjalaseuran johtokuntaa, on sodat läpikäynyt veteraani, arvoltaan alikersantti. Harrastuksena hänellä on penkkiurheilu ja lukeminen. Tauno Kuperisen kotikylä oli Sakkolan Lapinlahti.

75 vuotta täytti Lauri Lamppu 23.12.1994. - Haluan esittää mitä parhaimmat kiitokseni Sakkolan sotainvalidien ja -veteraanien veljille ja sisarille. Kiitokseni saavuttakoot kaikki ystävät. Myös kaikille sakkolalaisille hyvää ja rikasta vuotta 1995, toivottaa Lauri Lamppu.

Ensi kesälle odotellaan kunnostuslupaa

Terenttilästä löytyi etsitty joukkohauta

Talvi- ja jatkosodassa kaatui noin 86 000 suomalaista sotilasta, muista syistä menehtyi noin 5 000. Suomalaiset ainoana kansakuntana maailmassa hautasivat kaatuneet sotilaansa sankarihautoihin, jos se vain suinkin oli mahdollista.

Taistelutilanteessa jäi kentälle kaatuneina, haavoittuneina tai vihollisen käsiin vankeina, hukkui tai katosi noin 5 000 sotilasta.

Kadonneita kentälle jääneitä on yhteensä noin 12 000 sotilasta. 83 000 sankarivainajaa on haudattu nyky-Suomen 622 sankarihautaan. Luovutetun alueen 50 sankarihautaan on haudattu noin 8 000 sotilasta. Heistä osa on haudattu kentälle jääneinä, joten heidän ruumiinsa ovat jääneet tuntemattomaan paikkaan taistelukentälle.

Sodan aikana tehtyjen mielialatiedustelujen mukaan suomalainen sotilas ei niinkään paljon pelännyt kuolemaa kuin jäämistä kadonneena vihollisen alueelle. Myös lähiomaiset haluavat kaatuneensa kotiseurakunnan sankarihautaan, jos se vain on mahdollista.

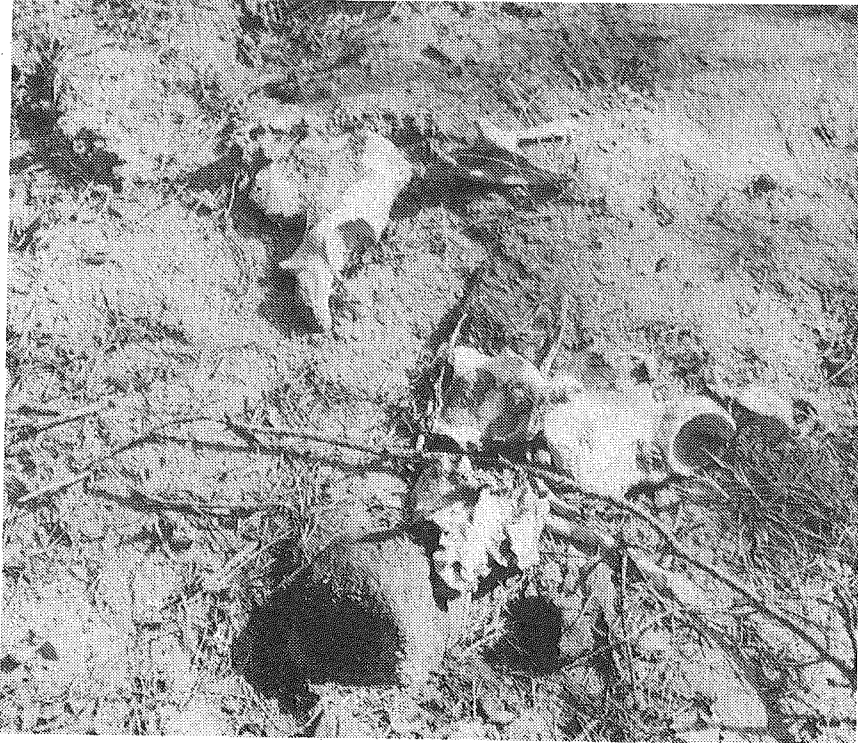
- Tästä johtuu sankarivainajien viimeaikainen hakeminen ja kotimaahan palautus, selvittää työssä mukana oleva Heikki Karttunen.

Suomen ja Venäjän välillä sovittiin vuonna 1990, että sotilashautoja saatettiin kunnostaa molemmissa valtioissa sekä etsiä ja palauttaa kentälle jääneitä sankarivainajia - ynnä kunnostaa taistelualueilla olevia kenttähautoja.

Marsalkka Kulikovin käydessä Suomessa vuonna 1990, asiasta sovittiin lähemmin. Pari vuotta myöhemmin presidentti Jeltsin vieraillessa Suomessa asetettiin toimikunta asiaa valmistelemaan ja sovittiin toimenpiteistä lopullisesti.

- Suomalaiset olivat kyllä aikaisemminkin kunnostaneet alueellaan olevia sekä venäläisiä että saksalaisia sotilashautoja, Karttunen huomauttaa.

Tämän sopimuksen nojalla kunnostettiin Pyhäjärven sankarihaudat so-

Tällaisia merkkejä löytyy vielä Taipaleen taistelupaikoilta; kuvassa tuntemattoman sotilaan lonkkaluut Terenttilästä.

taveteraanien ja -invalidien toimesta. Samalla aloitettiin kentälle jääneiden sankarivainajien ja kenttähautojen etsiminen.

Ensimmäisenä asialla olivat Pyhäjärven Noitermaan ja Sakkolan veteraanien sekä Suvanto-Säätiön miehet; Esko Kallonen, Eero Kurikka, Kalervo Paukku, Martti Karonen, Sulo Patja, V. Raaska ynnä muut, sekä Noitermaasta Heikki Karttunen, veljensä Vilho Karttunen, ja sisarensa, sekä kyläyhteisö - everstiluutnantti Jorma Inkisen tulkatessa.

- Alkusysäyksen antoi piispa Kansanahon kirja Papit sodassa sekä Pietarissa toimiva Karjalan tutkimusryhmän D. Orekhov. Sekä tietysti 1991 venäläisten veteraanien kanssa yhdessä pidetty juhla Taipaleenjoella molempien kaatuneiden haudalla, toteaa Heikki Karttunen.

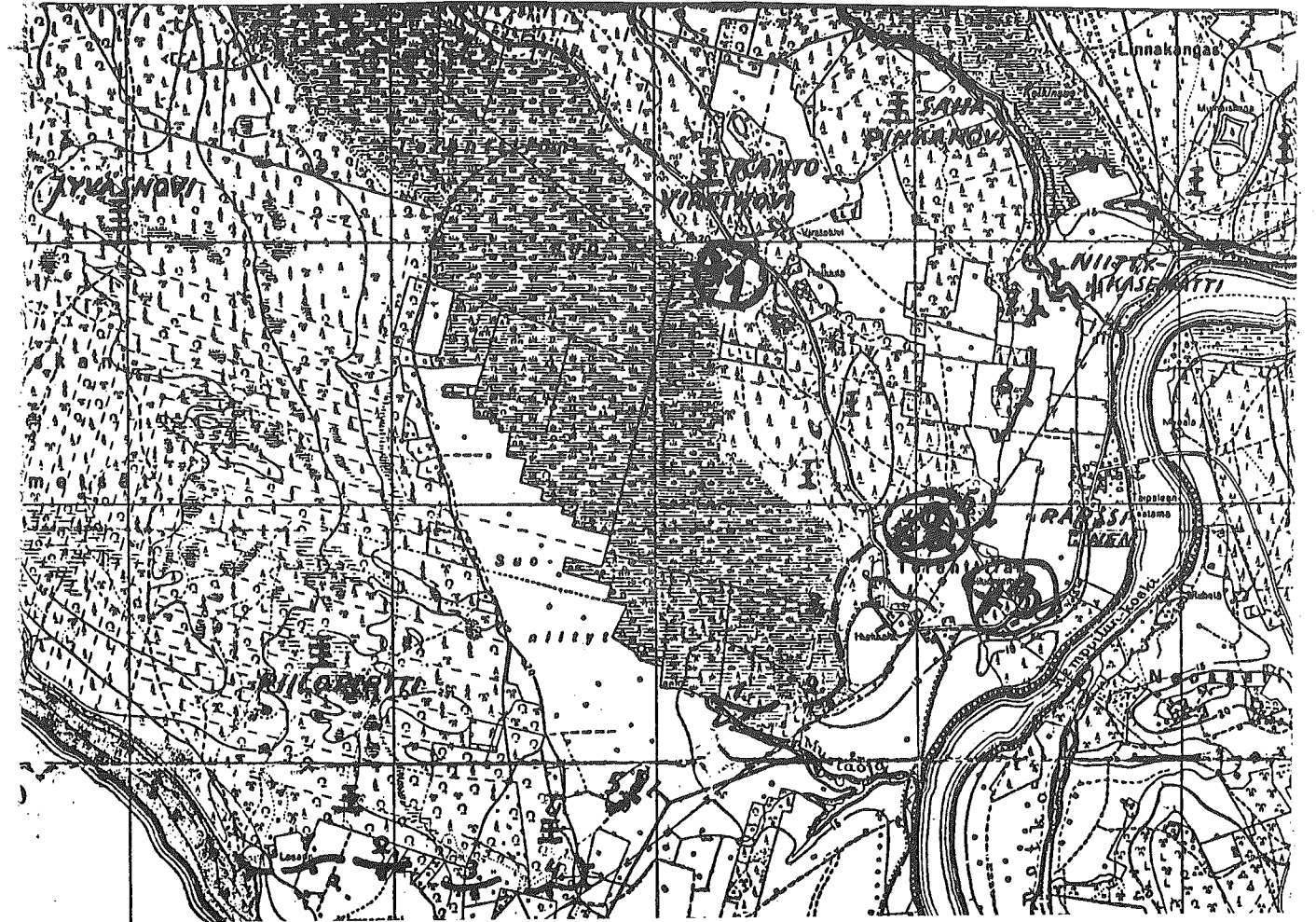
Opetusministeriön alainen viimei-

nen sotavainajien hakuretki tehtiin lokakuun alussa 1994 Taipaleeseen. Mukana oli yhdeksän vapaaehtoista miestä Jorma Inkisen johdolla. Mukaan saatiin muunmuassa sotaveteraani, silloinen vänrikki Pohjanen, jonka oli ollut vuonna 1942 johtamassa 126 tuntemattoman sankarivainajan hautausta Terenttilässä.

Ryhmä majoittui Kiviniemeen Losevoon. Venäläisiä oppaita ei ollut mukana.

- Tarkoituksena oli etsiä kauan tavoittelemaamme suurta kenttähautaa. Terenttilän tarkastukset eivät vielä ensimmäisinä päivinä tuoneet valaistusta. Toisena päivänä tavattiin sankan pusikon ja horsman peittämä, lakoutunut kiviainan nurkkaus, mistä saatiin johtolanka.

Maaston pinnan tutkiminen paljasti säännöllisissä riveissä olevia painanteita, joista yhtä alettiin kaivaa.

Numero ykkösellä merkityssä kohdassa sijaitsee nyt Terenttilästä löydetty 126 sankarivainajan hauta. Kakkonen kartalla kertoo suomalaisten pystyttämän Taipaleen ristin paikan. Kolmosella on merkitty venäläisten hautapaikka.

- 80-90 sentin syvyydessä lapion terä otti arkun kanteen, jonka alla lepäsivät sinne vuonna 1942 asetetut sankarivainajan jäännökset.

Hautavajoamat todistivat siinä olevan paljon etsitty kenttähauta, joka kätkee 126 tuntematonta vainajaa. Löytö on suurin kenttähauta, joka on koko etsimisen aikana tavattu miltään rintaman osalta.

- Vielä kaivettiin Kirvesmäen tukikohta nelosen täysosuman saaneen korusun käytävästä etsien sinne hautautuneita. Korusu oli kuitenkin täynnä vettä, joka esti kaivamisen.

Ensi kesänä on löytynyt suuri kenttähauta toiveissa kunnostaa.

- Tarkoitus on saada lupa ja avustus sotavainajatoimikunnalta kunnostukseen talkoovoimin, ennakoi Karttunen.

Hauta on Terenttilän uuden sorakuopan länsi/pohjoispuolella, noin 80-100 metriä uudesta sorakuopasta Patoimen suuntaan, ja aivan lähellä Terenttilän suon reunaa. Haudan aita ja nurkkakivet ovat havaittavissa.

Terenttilässä on myös useita pienempiä kenttähautoja, muunmuassa 16 miehen hauta.

- Kun aikaa on kulunut jo 54 vuotta ja maasto on osaksi ruumiinryöstäjien kaivamaa, on hautojen löytö epävarmaa, huomauttaa Karttunen.

Vuonna 1991 pystytetty Taipaleen risti on eräällä pienellä haudalla. Aikai-

semmin sen luultiin olevan kyseisen suuri kenttähauta.

Kotimaahan on Karjalan kunnailta löytyneitä sankarivainajia palautettu tähän mennessä 200. Vuonna 1993 Lappeenrantaan tuntemattomien joukkohautaan tuotiin 109 tunnistamatonta sankarivainajaa.

Löydettyjen jäännösten pohjalta mahdollinen tunnistaminen tapahtuu varusesineiden, nappien, henkilökohdainten esineiden, aseiden, rasvanahkalapikkaiden ynnä muiden merkkien perusteella. Vain muutama tuntelevy on löytynyt. Loppuvarmistus on DNA-tutkimus.

Pelimuistoja Sakkolan Röykkylästä 1920-luvulta

Ko Röykkyläs rillattii

Ei - ei se rilloamine olt sitä mitä nykysuomalaine vois luulla grillaamiseksi enempää ko mikseä muuks rilluttelemiseksi. Se ol sen aja - kaksytluku sakkimatsi, nykysuome kielel sanottun joukkuekilpailu. Ja vaiksiin käytettiin assein seipäitä ja halkoloi, ei se mitekeä olt rinnastettavis kylätappeluksii, mitä niitaki tok toisinoasieipäi käyttii.

Tuollasel rilla paiskomisel siel ratkottiin noapurtaloloi tai -kylliiki välisii paremmuiksii. Sitähä ne pelasiit aikannoa jo Jukola veljeksetki - kurralyöntii - iha oma perrie porukoil.

Pelväline ol tukeva rilla - puurungost sahattu, pari tuuma paksune kiekko. Koivu siihe vissii kaikist parraite passas, ko ol kouvoua ja painavoa ja jos viel visasta ja tuohel vahvistettuu. Se rilla siin pelis oli se hyökkäysase. Puolustusassien toas joka ottelijal ol tukeva parimetrine seiväs ja riuvvupätkä, mil se vastapuole olottama rilla pyritti toppoamoa.

Joukkueide kokkuo ei olt misseä meärätty; siint pyritti sopimoo kulloki eriksie ja vahvistustaki sai tulla vaikke se pelin. Ykski riski pelloaja soatto yksinneä pärjätä usjempiiki huonompii vastas.

Taistotanterieks valittii tavallisemmi kotkyläraitii, tärkijämmät koitokset käyttii moantiel.

Lapsuuvestain muistan nähnein Röykkyläs sellast noapuruksii välist rillaviskojaist, mis likkeist sukulaistalot olliit lyöttöhyntiet omiks porukoiksie, liek hyö olliit Huuskat ja Vullit. Siin tanner tömis ja kalikat kalis ja hiekkapölis nii jot sivullisil ol tervielisempeä katsella meininkii matka peäst.

Aloituksen voittanie joukkue etumies vikas rillan pyörimeä tietä myöte vastajoukkuetta koht. Neä puolestoa koittiit parrhoansa mukkaa sen seipeälleä seisahuttoa. Ain ei se toppoamine onnistunt etumiehelt tai toiseltkoa, toisinnomän sivutse kaikilt. Silt kohalt, mis rilla topattii tai se muute poikkies tielt sivuu, silt kohalt sen sai

Täl viisii se rilla olotettii liikkiel...

rillata takasi. Hurja koitos siirty pitki kyläraitii millo minneki päi eikä ain tahtont Röykkyläraitii riitteä - toisinnomäntii Kylm'oja silla ylitse Suvehännä puolel - toisel rosoa toas likkiel Röykyniemie. Eikä mielehehin uo jeänt, kumpiks puol siin voitti.

Ne kyläkohtast rillajaist käyttii siel suuremmal moantiel Kivnieme ja Ojanieme välil. Siihe aikoa ko ei neät olt paljuo autoloi ja hevosii ki liikkuvarsi harvaksie. Siel sitä ol hottuu ja siel tehti sottuu niist kylli välisist paremmuiksist.

Eka Karppanen

... ja tällie topattii.

Hyvät hiihtäjät — ja huutosakki

Lueskelin vanhoja Suvannon Seutu-ja, ja siitä tuli ajatuksiini vanhan ajan hiihtäjät. Isäni Aleks Kekki ja setäni Ville Kekki olivat 1920-luvun alussa innokkaita hiihtäjiä, joista on kerrottu, vaikka en itse muista tätä aikaa. Olin vasta kolmevuotias, kun isäni kuoli 27-vuotiaana.

Muistan kyllä, kun isälläni oli hiihtopalkintoja. Muunmuassa sellainen kiertopalkinto, marmorialustalla hiihtävä pronssinen mies, ja monta taulua. Siihen aikaan annettiin tauluja palkinnoiksi.

Evakkoon lähtiessä yritin sovittaa yhtä isoa palkintotaulua laatikkoon, mutta kun se ei sopinut, laitoin sen takaisin seinälle. Taulussa oli kaunis venevalkama. Yksi taulu on kuitenkin tullut mukaan muistoksi isän ja Ville-sedän hiihtopalkinnoista. Ville-sedän taulu on Käkisalmen Sanomien toinen palkinto 30 kilometrin matkalta 27.3.1921. Isä taulu on myös Käkisalmen Sanomien hiihdosta 17.-18.3.1923. Lisäksi on jostain lasiastiasta jäänyt kansi, joka on myös ollut joku palkinto; siinä on tekstinä viides palkinto 10 kilometrin hiihdosta V.U.S. Ura 25.2.1923.

Nuoremmat sen ajan pojat ovat kertoneet Aleks Kekin valmistaneen itse suksivoiteet, ja myyneen muillekin. Hän kuoli 19.12.1924. Jotain pieniä tapauksia jäi isästä muistiin, mutta ei hiihdoista.

Nyt luin rovasti Eino Sareksen kirjoittamia muistoja Sakkolan Jäntevän hiihtäjistä. Hauskaa ja kuvaavaa Ville-sedän osalta oli, kun muistaa hänen äänivaransa, kun hän jostain asiasta inostui. Sares kirjoitti pitkän kirjoituksen vuonna 1973, joten lainaan tähän vain osan tekstistä:

"Lopuksi siirryn kotikylääni Haparaisiin. Parhaana hiihtäjänä siellä oli Aleks Kekki, Ylätalon Ale. Hänen kuvansakin on Suvannon Seudun numerossa 8/72, sivulla 12 Matti Kuupon vieressä. Aleks Kekki oli voimallinen tasamaan hiihtäjä. Hänen toinen jalkansa oli jäänyt jäykäksi, joten hiihtosuoritus tapahtui oikeastaan hartia- ja

Hiihtäjäveljeksiä 70 vuoden takaa. Vasemmalta Ville ja keskellä Aleks Kekki.

käsivoimin. Muistan poikasena eräät kilpailut Haparaisissa Suvannon jäällä. Kun Ale sai "junan" käyntiin, niin sitä olikin vaikea pysäyttää maalin saapuesssa.

Hiihtäjä oli myös Alen veli Ville. Ville oli utala hiihtäjä, vaikka hävisi aina veljelleen. Ville osasi innostaa kaikkia. Huutosakissakin johtajana hän varmasti tienasi itselleen kultamitalin. - Pieni muisto tästä:

Käkisalmen Sanomien hiihdot olivat Vuoksen jäällä tuossa 1925 tuntu-massa. Sakkolan Jäntevän miehet vetivät viestihiihdoissa niin lujaa, että toisten pitäjien hiihtäjät jäivät kuin seisomaan. Kun Matti Kuuppo ja Eemil Kuisma saapuivat kierrokseltaan, niin

Ylätalon Villen johtaja, sakkolalaisista koottu juhluorokiljui niin jäntevästi, että arvoisan hiihtoyleisön korvatkin menivät lummehuksi. Sill viisii!

Kekkilän Alen ja Villen aikoihin hiihtokärpänen puri meitä poikiakin. Hiihtoladulle ilmestyi Haparaisista Toivo Kopperoinen ja hänen veljensä Yrjö, Viljo Turkinen sekä Väinö-veljeni ja minäkin. Siinä ne pienetki pisteilekse, miss suuret keänteleikse".

Tällaisia hiihtomuistoa 70 vuoden takaa. Toivotaan vaan tällekin talvelle lunta, että nykyhiihtäjillekin jäisi hauskat muistot.

Sirkka Kuuppo

Runoilijan syntymästä 100 vuotta

Antti Laamanen — runoilija ja saarnamies

Antti Laamanen on yksi Sakkolan runoilijoista. Tämän vuoden tammikuun neljäntenä päivänä tuli kuluneeksi 100 vuotta hänen syntymästään.

Antti Laamanen oli kotoisin Sakkolan pitäjän Pannusaaren kylästä. Vanhemmat olivat Maria ja Matti Laamanen, ammatiltaan maanviljelijöitä. Antti-pojasta ei kuitenkaan tullut isänsä työn jatkajaa, koska häntä vaivasi selkäytimen halvautuminen ja tanssitauti. Nämä estivät jäsenten liikkeiden hallinnan.

Mutta hänellä oli kielellistä lahjakkuutta ja hyvä muisti. Hän sai usein vain syrjästä katsella toisten lasten leikkejä. Mutta joskus nämä kaverit valtuuttivat Antin koululeikkiinsä opettajaksi tai kirkonmenoihin papiksi.

Kansakouluun ei Antti päässyt, mutta isä opetti häntä kotona lukemaan. Opettaja Matti Valkonen lainasi hänelle kirjoja. Lehden kääntäminen tapahtui kielellä. Lukutaidolla oli kuitenkin suuri merkitys.

Äiti hoiti Anttia kotona niin kauan kuin jaksoi. Mutta tuli sekin aika, jolloin Antti piti siirtää Sortavalaan Sisälähetysseuran hoitolaan. Siellä hän kävi rippikoulun ja koki uskonnollisen herätyksen. Hänelle kirkastui Jumalan armo suurimmaksi lohdutukseksi. Mieleen painui Raamatun sana: ”Ihmisen Poika ei ole tullut maailmaan kutsu- maan vanhurskaita, vaan syntisiä”. Antti ymmärsi, että elämän vaikeudetkin kasvattivat häntä ikuisuutta varten. Hän tutki ahkerasti raamattua ja kertoi muillekin Jumalan rakkaudesta.

Päästyään takaisin Sakkolaan hän toimi hartaushetkissä puhujana. Ystävät huolehtivat kuljetuksesta. Eräänä kesänä hän kävi Aleksi Leppäsen kanssa puhujamatkoilla ainakin 17:ssä Kannaksen seurakunnassa.

Kotikylässään Antilla oli ilo olla pyhäkoulun opettajana. Serkut Matti ja Anna-Liisa Pitkänen hoitivat Anttia neljä vuotta, ja Kaarnajoen kylässä hän asui kolme vuotta.

Vuonna 1930 valmistui Sakkolan kunnalliskoti, jossa oli paikka Antillekin. Siellä hän sai pitää hoidoille aamuhartaudet. Talvisodan aikainen sijoituspaikka oli Rautalammin kunnalliskoti. Siellä oli myös Raudun, Metsäpirtin ja Vuokselan hoidokkeja. Leikkisästi Antti Laamanen sanoikin olleensa silloin 250 henkilöä käsittävän seurakunnan pappina.

Syksyllä tuli muutto Teiskoon, josta hän sai siirron Tampereelle. Sielläkin hän osallistui seurakunnan tilaisuuksiin ystäviensä avustamana.

Vaiherikkaan elämänsä aikana Antti Laamanen sepitti runsaasti runoja. Niitä on julkaistu Lasten lähetyslehdessä, Koti-lehdessä, Nuorison ystävissä, Kotimaassa sekä erilaisissa joulujulkaisuissa. Häneltä on myös runovihkoset Sirpaleita sairastuolilta, 1. ja 2. osa. Nuori Siion -nimisessä laulukirjassa on Antin runo Lauri Ikonen säveltämänä: Tähtitarhain tuolle puolen...

Antin runoista voi päätellä, että hän oli uskonnollinen, isänmaallinen, toivorikas ja kiittollinen ihminen, joka oli oppinut ottamaan kovan kohtalonsa Korkeimman kädestä. Hän luotti, että parempi elämä on iänkaikkisuudessa. Siitä hän iloitsi etukäteen ja rukoili:

*Johda, Herra orpolasta
tuonne tähtitarhain luol!
Siellä taivaan kartanoissa
Isä ikilevon suo.
Antti Laamasen muistoa kunnioittaen*

Helmi Puolimatka
Sakkolan Keljasta

Kirjoittaja on haastatellut Antti Laamasen kanssa henkilökohtaisesti Tampereen kunnalliskodissa keväällä 1944. Nykyisin Oulussa asuva Puolimatka teki siihen aikaan erityistyötä Sakkolan silloisista runoilijoista ja heidän runoistaan.

Syrjästä katsoja

Tää osa syrjästä katsojan
osa minulla ollut on aina.
Nyt siitä toisille kertoa saan,
mi' siinä mieltäni painaa
ja kuinka siitäkin riemuitaan,
kun jäädään syrjästä katsomaan.

Kun toiset lapsena leikeistään
meni, minne vain mieltensä teki,
mua äitini kanteli sylissään
tai vuode puoleensa veti.
Jäin usein suuresti kaipaamaan,
toisten leikkejä syrjästä katsomaan.

Kevätpäivinä armaan nuoruuden
tie täynnä on riemuja vielä,
kun jokainen voimansa ponnistaen
käy kutsumuksensa tiellä.
Mä tunsin tuskan niin polttavan,
kun jäädä sain syrjästä katsomaan.

Omaa kotia toiset rakentaa.
Minun kotini kylmilleen jääpi.
Toiset turvaksi vanhempain käydä
saa.
Minä heiltä ain turvaa vaadin.
Sydän tunsu tuskista suurimman,
kun nytkin jäin syrjästä katsomaan.

Kun kutsuu vapaus Suomenmaan
ja kansa kaikkensa antaa,
käy moni sankarikuolemaan
tai voitonlippua kantaa.
Taas tunsin tuskan niin polttavan.
Jäin tätäkin syrjästä katsomaan.

Näin kaikki, mi riemua rintaan tuo
ja työlemme arvon antaa,
mi heikon sydämeen voimaa luo
ja ihanteet ylöspäin kantaa,
en näitä kokea saanutkaan,
kun aina jäin syrjästä katsomaan.

Mutt_ voima suuri ja ihmeellinen
mun syömmeni valloitti kerran.

Antti Laamanen

Minut kurjista kurjimman omakseen
otti, vakuutti sanassaan Herra.
Nyt omaksein taivaan aarteet saan.
En enää jää syrjästä katsomaan.

Tää sanassa mullekin kirkastui.
On omani Golgatan voitto.
Ja sidottu kieleni irtaantui.
Oli eloni aamunkoitto,
kun Jeesus ristillä kuollessaan
myös lunasti syrjästä katsojan.

Oi onni, kun kansalle kertoa saan:
Jo taivas aukeaa mulle.
Jeesus luokseni lapsetkin johdattaa
ja lausuu: ”On tehtävä sulle.
Nyt hoida tää pieni peltomaa,
et jäädä saa syrjästä katsomaan!”

On riemua rintani tulvillaan,
kun Jeesus näin rampaa käyttää.
Saan kertoa tekoja Jumalan.
Ne tyhjän syömmeni täyttää
ja niistä suurimman riemun saan,
kun tyydyn syrjästä katsomaan.

Näen silloin Jumalan Karitsan,
joka maailman synnit kantaa,
käy minunkin eestäni kuolemaan,
ikielämän kurjalle antaa.
Hänen verestään autuutta nauttia
saan.
En silloin jää syrjästä katsomaan.

Kun kerran matkani päättää saan,
tää runous unhoon haipuu,
oi, silloin onnesta nauttia saan,
uus_ kieli myös kiittämään taipuu.
En lopu lauluni milloinkaan.
En jäänytkään syrjästä katsomaan.

Sakkolan Kirkonkylän
Nuorisoseura ry:n

VUOSI- KOKOUS

pidetään Tampereen Rus-
kossa Martti ja Aune Karo-
sella lauantaina 4. 3. 1995
kello 14. Esillä sääntöjen
määräämät asiat.

Tervetuloa!

Johtokunta

Sakkolan sotainvalidit
ja -veteraanit,
kerhomme

VUOSI- KOKOUS

pidetään 1. 4. 1995 klo 13
Kaarlo ja Laila Huuskan ko-
tona Kangasalan Nattarissa,
osoite Isomittarinkuja 2,
36 240 Nattari.

Tervetuloa!

Johtokunta

Perhejuhlia? Suruviestejä? Valmistuneita? Syntymäpäiviä?

Kirjoita tiedot
Suvannon Seudun
toimitukseen, osoite

Rautasema
37550 MOISIO
puh. iltaisin 931-748 448

Unohtumaton vierailu Mäntyniemessä

Virkki-Käsityömuuseon suojelija, rouva Eeva Ahtisaari kutsui viime marraskuussa neljä henkilöä muuseon edustajina Mäntyniemeen. Unohtumattomalle vierailulle lähtivät käsityöneuvos Tyyne-Kerttu Virkki, perinnetoimikunnan puheenjohtaja Anja Lehtinen, taidemaalari Maija Aaltonen ja tiedottaja Aili Tuhkanen.

Hymyilevä ja ystävällinen rouva Ahtisaari johdatti vieraat valoisaan vastaanottohuoneeseen, josta oli ihailtavana rantamaisema. Rouva Ahtisaari vastasi heti omaan kysymykseensä, miksi presidenttipari viihtyy Mäntyniemessä.

- Siihen on kolme perusasiaa. Ensinnäkin rakennuksen ja luonnon suhde on erittäin onnistunut. Varsinkin yksityispuolella on terasseja, ja aivan joka huoneesta pääsee ulos. Suomalaiselle on hyvin tärkeää, että oma asuminen on tasapainossa luonnon kanssa.

- Toiseksi iloinen asia on se, että taloon tulee sisälle paljon valoa - Mäntyniemessä on hyvin hauskoja ikkunaratkaisuja. Kaikki 300 ikkunaa ovat eri kokoisia ja lisäksi on kattoikkunoita, kertoi rouva Ahtisaari.

Viitaten ylhäällä olevaan kattoikkunaan hän totesi, että sieltä näkyi taivas ja lipputankojakin. Englannin kuningatar Elisabeth oli myös ihallit niitä näkymiä presidenttiparin asunnossa käydessään.

- Tässä talossa on valoa sisällä kuin lumilyhdyssä. Ensin, kun tullaan pihalle, niin talo on kuin suljettu linnake. Mutta sitten kun tullaan sisään, niin täällä valo hajaantuu kaikkialle.

Kolmanneksi tärkeäksi hän luki akustiikan.

- Meillä on ollut pari konserttia, ja niissä musiikki on soinnut puhtaasti ja kauniisti. Samaa voi sanoa yksityispuolella kuunnellusta levymusiikista.

Mäntyniemi 29. 11. 94. Virkki-Käsityömuuseon edustajat saivat kutsun rouva Eeva Ahtisaaren vieraaksi ja laittoivat kiitoksensa Virkki-Käsityömuuseon suojelijaksi lupautuneelle. Kuvassa rouva Eeva Ahtisaari, Käsityöneuvos Tyyne-Kerttu Virkki, perinnetoimikuntaa edusti johtaja Anja Lehtinen, taidemaalari Maija Aaltonen ja tiedottaja Aili Tuhkanen. Lahjaksi vietiin Vokki-kutoma liina.

Arkkitehtien Reima ja Raili Pietilän ajatuksena oli rakennuttaa talo ja huonekalut, kaikki kuin yhtä, kuten Vitträsk viime vuosisadan vaihteessa. Mäntyniemi on nyt kuin vuoden 2000 suomalainen monumentti, jossa rakennus- ja kalustustaide noudattavat täysin yhteneväistä linjaa.

Huonekalusuunnittelijana on ollut arkkitehti Veikko Paatero ja tekstiilisuunnittelijana Irma Kukkasjärvi.

- Taideteokset on tilattu talon rakennusvaiheen aikana kilpailun pohjalta.

Eteisessä Ulla Paavilaisen teos Lemminkäisen seikkailut, graniittiveistokset seinällä, on hyvin kiehtova. But Brykin Jäävirta on erittäin kaunis - esimerkkeinä lukuisista taideteoksista.

Ovia Mäntyniemessä on yhteensä 190, joista erilaisia 180.

- Ne on suunniteltu ihan tätä taloa varten. Valmistaja on Alavuden Puunjalostustehdas. Talo on tullut kalliiksi, mutta siinä on yli 90 prosenttia suomalaista työtä. Vain joitain laitteita ja koneita on tuotu ulkomailta.

Linnan vanha flyygeli on siirretty Mäntyniemeen.

Käsityömuuseon edustajat saivat tehdä kierroksen edustustilan huoneissa, joihin sisältyvät myös presidenttiparin työhuoneet. Kahvi nautittiin yksityispuolella, kerrosta alempana.

Vieraat kyselivät myös presidenttiparin pojan, Marko Ahtisaaren, kuulumisia. Aili Tuhkanen oli kirjoittanut hänestä, kuuden laudaturin ylioppilaasta, Karjala-lehdessä keväällä 1987. Koulupintojensa ohessa Marko oli harrastanut aktiivisesti musiikkia, aloittanut viulunsoiton opinnot 11-vuotiaana New Yorkissa.

Rouva Ahtisaari kertoi Marko-pojansa luennoivan nykyisin Columbian yliopistossa New Yorkissa ja kirjoittavan samalla väitöskirjaa filosofian alalta. Kahden vuoden kuluttua, 27-vuotiaana, hänen täytyy mennä armeijaan, joten siihen mennessä väitöskirja pitäisi saada valmiiksi.

Rouva Eeva Ahtisaari tuntui olevan kuin luotu Mäntyniemen miljööseen niin ulkoiselta kuin henkiseltä olemukseltaan. Monipuolisena kulttuurihenkilönä hän edustaa maata parhaalla mahdollisella tavalla.

Aili Tuhkanen

Pien-Manu paiski töitä

Hän oli oikealta nimeltään Manu Kurikka Sakkolan Petäjäjärveltä Ryhmän kylästä. Rakenteeltaan hän oli pienen kokoinen, mutta jäntevä ja lihaksikas vanhapoika. Kylän ihmiset keksivät hänelle lempinimen Pien-Manu.

Manulla ei ollut maata eikä mantua - eikä omaa asuntoa - mutta hänellä oli hyvä kortteeri Aapro Kurikan talossa Hiekkamäessä.

Ja Matti kertoo - hänkin Petäjäjärven poikii Nuoranmäeltä, kylän kesken Yllö-Jurkan Matiksi kutsuttu: Kun Manu oli meillä heinämiehenä viitenä kesänä peräkkäin, hän oli kova ja ahkera työmies.

Päivämiehen palkka ei silloin pilviä hiponut. Elettiin niisanottua pularia 1935 kahta puolta. Päiväpalkaksi oli sovittu viisi markkaa päivältä ja talon ylöspito. Tähän sisältyi tossuraha ja hikisen paidan pesu - eli likaisen työn lisä.

Manu oli kova tupakkamies, ja kun Työmies -tupakka-aski maksoi 3,50, ei siitä lompakon lakkariin paljon jäänyt. Manu kuitenkin säästäväisyydestään katkaisi tupakan kahtia. Näin tupruttelua riitti puolta pidempään.

Poutapäivinä paiskittiin töitä aamuvarhaisesta iltauringon laskuun. Sadepäivinä pääsi heinä mies helpomalla. Silloin korjailtiin työkaluja: kat-

kenneet haravanpiikit, hiottiin viikatteet ja terotettiin seipään kärjet. Vaikka meillä olikin haravakone, tarvitiin käsiharavia - ne olivat naisten käytössä. Niittokoneita oli kaksi yhden hevosen vetämiä. Viikatteilla niitettiin pientareet ja kivien ympärykset.

Matti jatkaa kertomista: Manu aina ruokapyödessä kehui voimiaan. Ja tämä uho, miehen mitta varttuneen Matin mielestä, oli mielenkiintoista. Ja eikös vaan: piti hän ne voimat punnita työn lomassa heinäpellolla - sen kun painamaan eli porottaa lyömään kesken työnteon.

Kuten arvata saattaa, Matti nopeana ja miehuuden parhaissa voimissa, tempaisi Manun vyötaikailta ja nosti ilmaan. Kohta olivat ketarat kohti taivasta ja Manun selkä maassa. Matti voitti ensimmäisen erän. Tuskin toiseen erään Manu Mattia haastoikaan.

Työt jatkuivat. Kun töitä oli paiskittu viikko, koitti vihdoin lauantai. Naiset olivat lämmittäneet saunan niin että kiuas kuumasta kihisi. Manu hauteli lauteilla työn uuvuttamia jäseniään, kylvetti tuoreella tuoksuvalle koivuvastalla. - Vot, vot, toas on pinta kypsä, toas on pinta kypsä.

Sillä aika Matti pesäisi Manun hikisen paidan, sillä sehän kuului palkka-etuihin. Kesäillan leppeässä tuulessa

paista pian kuivui. Sunnuntai oli päivä miehelle vapaata.

Kun sunnuntai aamuna oli murkina syöty, lähti Manu Ryhmänaholle - sinne pettäikkö kokoontui muitakin kylän miehiä. Kohta alkoi kuulua kortinläiske, kun pelattiin markanraminaa, kerrottiin viikon vitsit - ne tuhminkin. Matti kertoi, että hänkin oli joskus Matilla kihona.

Maanantaiaamuna, kun Manu palasi taas työmaille, oli lompasa tyhjä. Mutta viikon päästä oli taas tilipäivä. Heinäntekoa Nuoralla riitti 3-4 viikkoa, ja sitten Manu taas palasi Hiekkamäkeen kortteeritaloon. Siellä hento nuori talon tytär Linda joutui äidin kuoltua ottamaan vastuulleen emännöyden, karjanhoidon ja pitämään puhtauden perheessä, jossa oli viisi talon miestä ja Manu kuudentena.

Muistan aina Lindan hymyilevän ja herttaisen. Häntä voisi verrata Liisa-Maija Laaksosen tv-sarjan "Sidottu" Hennaan. Sitten tuli naapurikylistä poika, joka ihastui Lindan lempeään olemukseen ja otti omakseen.

Pien-Manusta riittäisi tarinaa enemmänkin, mutta toiste lisää. Kirjoittakaa muutkin sakkolalaiset näistä kylän miehistä ja naisista, sillä aikamme on kallis ja virtamme vierivät pois, kehottavat

Laina ja Martti Nuora Nokialta

Joulun kynttilä Sakkolaan

Sakkolan kirkon raunioille syttyi joulun kynttilä. Orivedellä asuva Samppa Viskari osoitti kotiseuturakkautta viemällä jouluviikolla kynttilän Sakkolan kirkon raunioilla olevalle muistomerkille.

- "Lumi on jo peittänyt" oli todellisuutta sakkolassa, kertoo Samppa laskettua sinivalkoisen kynttilän entisen kotikirkon raunioille.

Toisella evakkomatalla — junasta sontakärriille

Kotona Karjalassa, Sakkolan Kiviniemessä, elimme vanhempien aknsa. Elämä oli työntäyteistä, jokapäiväistä raadantaa, jossa me lapsetkin saimme olla mukana.

Olisi ollut kovin rakkaudellista jälleenrakentamista ensimmäisen sodan jälkeen palattuamme kotiseudulle - mutta paluu ei kuitenkaan ollut pitkäikäistä.

Eräänä päivänä katselimme saksalaisten sotilaiden marssivan rajalle. Niin myös kahta vanhempaa veljeäni isänmaaa kutsui sinne, missä miehiä tarvittiin maata puolustamaan. Jälleen alkoi sota ja tietysti siviilit saivat lähteä evakkomatalle kohti tuntematonta.

Rajalta junat kuljettivat jo evakoita, ja isäni kuului äidille sanovan, että lähtö on edessä. Kyynelsilmin vanhempaini alkoivat odottaa lähtökäskyä, joka illan tullen tulikin. Seuraavana aamuna oli oltava Sakkolan asemalla.

Isäni päätti jäädä tulemaan eläinten kanssa, meillä oli näet kaksi lehmää. Itäni, minä ja pikkuveli, vasta kaksivuotias, lähdimme erikseen, ja saimme sotilaiden kyydissä matkan asemalle. Pikkusiskoni Raili oli näet laitettu sotalapseksi Ruotsiin jo aiemmin.

Sakkolan asemalla jouduimme pommituksen kohteeksi. Eläimet ja siviilit olivat aivan sekaisin ja kauhun vallassa, sillä pommisuojanakaan ei ollut kuin palanut metsä. Vihollinen pommitti, ja sota oli alkanut.

Viholliskoneesta ammuttiin asemamies kuoliaaksi. Haavoittuneita sotilaita oli jo tuotu rintamalta linjautolla, ja siihen tuli myös osuma. Avunhuutoja kuului joka puolelta ja sekasorto oli järkyttävä.

Kun sitten tilanne selvisi jotenkuten, että evakoita päästiin lastaamaan vaunuihin, härkävaunuihin. Niissä oli laverit molemmissä päissä, että vanhat ja lapset saivat nukkua, ja sopihan sillä tavoin väkeä enemmän. Eväitä ei juurikaan ollut kellään, sillä kuka niitä olisi saanut kannettua.

Välillä junamatkallakin piti pysähtyä ja ihmisten juosta metsään karkuun pommitusta. Ruokaa, veteen keitettyä kauravelliä, jaettiin määrättyillä asemilla. Mutta hyvää velliäkin oli nälkään.

Eräällä pysähdyspaikalla sattui hassu tapaus, sillä junan pysähtyttyä piti myös tehdä tarpeensa vaunun ovesta. Kellään ei ollut sellaista ylellisyyttä kuin pissapotta. Niinpä eräs mummo päästi juuri kun asemamies meni ohi, ja sai tietysti päällensä. Tämä tokaisi, että olipa pitkäpartainen mies, kun sylki silmille. Kaikenlaista sattui; vaunuissa piti näet vanhojen ja lasten päästää lattialle, ja menihän se ovenraosta virtana ulos.

Viimein saavuimme määränpäähän, joka oli ännöksen asema. Sieltä vietiin Saarijärvelle Linnankylän koululle. Siellä saimme jotain ruokaa, ja sen jälkeen meitä alettiin jakaa asuinpaikkoihin. Sattui sitten meille, että yksi nuori poika oli myös tullut hakemaan kotiinsa evakoita. Meidät ja myös toinen äiti lastensa kanssa sullottiin samaan kärriin. Sontakärri ne tietysti olivat, vähän heiniä pantu pohjalle. Kyyti ei ollut mitenkään mukavaa, sillä kärri kolisivat ja tie oli huono. Mutta ajomies, se poika, miellytti minua. Itäni taas jännitti, minkälaiseen paikkaan vietiin.

Kuinka ollakaan, poika vei meidät kotiinsa. En tiedä, oliko hänelläkin jo-

tain mielessä, kun niin teki, vaikka meidät olisi pitänyt jättää toiseen taloon. Olimmekin pojan kanssa kerran rimpalla yhdessä, joskaan siitä ei kehittynyt sen enempää.

Perille päästyä saimme hyvää ruokaa ja emänti näytti huoneen, jonne asettua. Pikkuveljeni tokaisi: nyt ollaa kylläisii poikki. Minä olin jo liian iso ilmaiseemaan mielipidettäni, vaikka olinkin täyteläinen olo. Varmasti äitini tunsi samoin.

Minulla oli pieni ongelma, jota yritin aina talon pojalta peittää. Hameessani oli nimittäin takapuolen päällä iso reikä, josta housut näkyivät. Hame oli matkalla revennyt. Äitini sai siirtoväen huollosta joitain vaatteita ja otti jostain hutusta punaisen paikan ja paikkasi mekkoni. Sillä mennä porskutin eikä haitannut.

Mutta talon emännän kävi minua sääliksi ja hän antoi oman tyttärensä mekkokankaan minulle, josta sain teettää uuden mekon. Kuitenkin talon tytär Mirja itki sen takia monta itku.

Sitten isäni saapui lehmien kera kolmen viikon kuluttua. Elämä alkoi jatkua. Pääsin töihin, jossa tapasin nykyisen aviomieheni. Monta oli mutkaa vieläkin matkassa, mutta kaikesta huolimatta tieni päätyi Saarijärvelle. Täällä olen onnellisesti elänyt ja perheen perustanut, lasten jo lähdettyä omien perheidensä kera.

Puolison kanssa vietämme vanhuutta kiittäen Jumalaa hyvästä johduksesta - ja evakkotalon väkeä, joista jokainen on jo edesmennyt.

Eevi Heinänen,
Saarijärvi

Kiertokoulu kulki talosta taloon

**Vulleja
tutkitaan**

Oletko kiinnostunut Sakkolan Røykkylästä lähtöisin olevasta Vullin suvusta? Meneillään on sukututkimus alkaen Christer Wullista, kuoli 1749.

Asiasta kiinnostuneet, soitelkaa Eila Toppilalle - tai kirjoittakaa. Osoite on Raastuvankatu 4 C 24, 53100 Lappeenranta. Puhelinnumero 953 - 4516 956.

Sakkolan seurakunnalla oli useita kiertokoulun opettajia. He pitivät kuusi viikkoa kerrallaan koulua samassa kylässä jossakin sen taloista. Palkka oli pieni ja sosiaaliset edut heikohkot. Opettajia kohdeltiin sakkolalaisittain hyvin ystävällisesti.

Koulussa opetettiin uskontoa, laskentoa, lukemista ja laulua. Arvosanat olivat 0 - 4. Pulpetit olivat kuin kirkossa virsikirjatelinet - jalat molemmissa päissä, istuimen tavallinen penkki. Kirjat, rihvelitaulut ja rihvelit, vihkot ja lyijykynät olivat kirstussa. Ne kuljetettiin aina kyläkunnasta toiseen.

Lapsia oli kiertokoulussa eri ikäisiä, jotkut menivät jo viisivuotiaana kouluun. Toiset opettelivat kirjaimia, jotkut tavaamista, jotkut lukivat suoraan ulkoa läksyjä.

Kävin kahtena vuonna kiertokoulua. Ensimmäisenä vuonna koulu oli Ala-Tenkasella; olin ensimmäistä kertaa koulussa kuusivuotiaana. Ensimmäisellä tunnilla saimme aapiset - kannessa oli kukon kuva. Kirjan lehdet olivat valkoiset, kirjaimet ja kuvat mustat.

Ensimmäisellä välitunnilla seisimme huoneessa kolmisin - Elsa Tenkanen oikealla puolella ja Janne Lopenen vasemmalla. Katsoin Jannea, hänellä oli harmaa villapaita, jossa oli kolme sinistä viirua, hiukset olivat mus-

tat ja silmät tummat. Ajattelin: "Onpas metkan näköinen poika." Veljeni kun kaikki olivat valkeahiuksisia. Lätsäsin Jannea aapisella päähän. Hän veti minua letistä. Se oli rakkautta ensimmäyksellä.

Olin pienikasvuinen ikäisekseni, siksi en ylettänytkaan kirjoittaa pulpetilla olevalle taululleni. Istuin penkillä ja nostin taulun syliini. Kirjoitin rihvelillä taulun täyteen ja pyyhin puh- taaksi jäniksenkypälällä. Toisella tunnilla oli laskentoa. Samat temput.

Seitsemänvuotiaana olin kiertokoulussa Tuomas Jääskeläisen talossa. En ollut vielä paljoa kasvanut. Seisten kirjoitin pulpetilla olevaan vihkoon. Yritin tehdä pyöreitä kirjaimia - ja siinä onnistuinkin. Joskus pitkä sana täytti vihkosta koko rivin.

Opettajana oli Matilda Haapsaari. Hän opetti virren: "Oi Herra, ilo suuri, kun kuulet huutoni, puoleeni käännyt juuri mun rukoillessani".

Talossa oli tehty katajanmarjataria, se oli katajanmarjakaljaa. He antoivat oppilaidenkin maistaa. Ai, kun se oli hyvää!

Meri Weisell, Petäjävesi.

Weisell on opettaja, ja Karholan kylän tyttöjä.

Nuorisoseuralaisten
ja veteraanien

ULKOILU- ja HIIHTOPÄIVÄ

vietetään
Karosen hiihtokeskuksessa
Tampereen Ruskossa
lauantaina 4.3.1995.

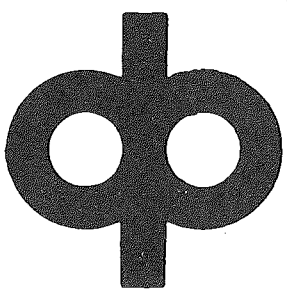
Ilmoittautuminen
eri kilpailulajeihin klo 11.
Lajit: hiihto, mäenlasku
ja kävely.

Osanottajille rokka-,
mehu- ja kahvitarjoilu.

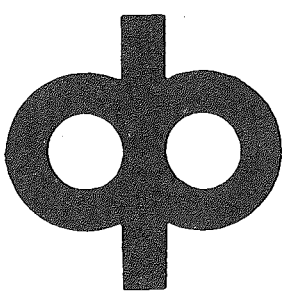
Tervetuloa!

Sakkolan
Kirkonkylän nuorisoseura
Sakkolan
sotainvalidi- ja veteraanikerho

SUVANNON SEUTU
ilmestyy vuonna 1995 8 kertaa, tilaushinta 70:— Tilaa omaksi tai lahjaksi!

TÄMÄN PÄIVÄN PANKKIPALVELUA
— PERINTEISIIN NOJAUTUEN —
TAMPEREELLA JA YMPÄRISTÖSSÄ
TAMPEREEN SEUDUN
OSUUSPANKKI

Sakkolasta kansainvälisyyteen

Ohessa Viipurissa 1921 syntyneen Elsa Valkosen, omaasukua Heikkosen muisteluksia. Hän kävi keskikoulun Käkisalmen yhteislyseossa. Hänen isänsä oli kuollut, kun tytär oli vasta viiden kuukauden ikäinen. Isovanhemmat kasvattivat ja kouluttivat hänet.

- Kaipasin aina isää, kun toiset lapset puhuivat "isä sanoi, isä teki, isä osti". Isättömänä joutui sitten oma lapsenikin kasvamaan; hänen isänsä oli Mannerheimristin ritari, majuri Pentti Valkonen. Tyttö menetti isänsä vuoden vanhana, kun Pentti kaatui Tornion rintamalla. Kirsti-Kaarina oli tarmokas tyttö, jo pienenä tiesi, mitä tahtoi - ja teki niin kuin oli päättänyt, Elsa Valkonen muistelee.

Lutnantti Pentti Valkosen ja Elsan häät pidettiin Lappeen Vihtolassa 11.8.1940. Mukana häissä olivat Pentin isä, kansanedustaja ja opettaja Matti Valkonen sekä vaimonsa Toini, myös opettaja, Martta Valkonen, Tyyne-Kerttu Virkki, joka tuli häihin Helsingistä asti - sekä muita sukulaisia ja ystäviä.

Pariskunnan tytär Kirsti Kaarina syntyi 4.11.1944. Oulussa. Hän kirjoitti aikanaan ylioppilaaksi Oulun tyttölyseosta, ja hyväksyttiin Oulun yliopistoon. Mutta hän ei palannut sinne Englannista, jonne oli lähtenyt kesätöihin, kuten jo useampana kesänä koulu-aikoinaan. Englannissa hän pääsi college-pohjaiseen sairaanhoitokouluun Searboroughiin. Valmistuttuaan sairaanhoitajaksi hän haki Hullin yliopistoon pääaineenaan historia ja kasvatusoppi. Loppututkinnon hän suoritti vuonna 1993.

Naimisiin Kirsti Kaarina meni englantilaisen ylikonemestarin Hardyn kanssa, heillä myös on tytär, ja he asuvat Englannissa.

Pentti Valkonen, Sakkolan hovin kasvatti, oli erityisen taitava käsistään, ja samosi mielellään metsässä, oli innokas metsästäjä. Hän yritti saada morsiantaan Elsaakin innostumaan tähän harrastukseen mukaan, mutta kerran vain tämä kertoo yrittäneensä ampua.

Pentti, Elsa ja yksivuotias Kirsti-Kaarina ikuistettuna Oulussa.

Hullin yliopistosta valmistunut sakkolaisjuurinen Kirsti Kaarina Hardy, omaasukua Valkonen.

Pentti Valkosen käden töitä on edelleen hyvässä kunnossa säilynyt kodin kalusteina. Erityisen kaunis on puuviiluista tehty kaappi, materiaali on luonnonmukainen ja käsittelemätön.

Tarinan merkitsi muistiin

Tyyne-Kerttu Virkki,
Pentti Valkosen serkku

Virkki-Käsityömuuseon kokoelmat kiertämään

Kuusenkaristajaisia vietettiin tänä vuonna Virkki-Käsityömuuseossa tavalista juhlavammin. Perinnetoimikunta puheenjohtaja Anja Lehtinen luki tilaisuuden avatessaan tasavallan presidentin ja rouva Eeva Ahtisaaren sekä eduskunnan puhemies Riitta Uosukaisen joulutervehdykset. Lehtinen valotti samalla käsityöneuvos Tyyne-Kerttu Virkin ainutlaatuisen rikasta elämäntyötä, joka on saanut jälleen tunnustusta maan korkeimmalta taholta.

Professori Pirkko Anttila kertoi museon tulevasta toiminnasta.

- Säätiön hallituksen huolena ja pohdinnan kohteena on ollut se, miten järjestetään Virkin erinomaiset kokoelmat ja miten Virkki-Säätiön toimintaa voidaan edelleen kehittää.

Museon tilat eivät ole olleet parhaat mahdolliset.

- Olemme tulleet ratkaisuun, että Suomen naisen museo kehitettäisiin Tyyne-Kerttu Virkin elämäntyön pohjalta käsittämään rungon sellaiselle toiminnalle, joka toimintaverkkona kokoaisi Suomen naisen tähän työhön. Voidaan ajatella myös niin, että Suomen naisen lähisukulaiset, kuten eestiläiset ja karjalaiset, tulisivat mukaan, selvitteli Anttila.

Museotoiminta ei välttämättä edellyttäisi uutta rakennusta eikä valtavasti varoja vaativaa olomuotoa - mutta sitäkin enemmän henkisiä voimavaroja koamaan yhteen näitä toimintoja.

Asia on ratkaistu niin, että Virkin alakerran museokokoelmat kootaan näyttelyksi. Ensimmäinen näyttely kootaan Porvoon suunnalla Savilinnan tiloihin.

- Tämä on ensimmäinen osoitus siitä, että kokoelmat saadaan liikkeelle. Samanlaisia toivomuksia on tullut tietoon muualtakin.

Säätiö on iloitsee myös saamastaan uudesta nuoresta työvoimasta: merkonomi Pia Varmia on tullut auttamaan museon kokoelmien keräämisessä.

Tyyne-Kerttu Virkki sai Suomen Leijonan Ritarikunnan Ritarimerkin. Merkin luovuttivat Eila Aro ja Martti Karonen.

Juhlan kohokohdaksi muodostui Suomen Leijonan Ritarikunnan ritarimerkin luovutus Tyyne-Kerttu Virkin. Merkin luovuttivat Sakkola-Seuran puheenjohtaja Eila Aro ja Sakkolan Kirkonkylän nuorisoseuran puheenjohtaja Martti Karonen - Karosen lämmihen kisen puheen kera.

Tilaisuudessa kuultiin myös arvokasta musiikkia - Raita Karpo valloitti jälleen kerran kuulujansa.

Rouva Eeva Koiranen lausui Saima Harmajan koskettavan runon Väkevä kukka. Ensimmäisen kerran Eeva

Koiranen on esittänyt sen Sakkolassa 1930-luvulla.

Juhlissa esiteltiin myös taidemaalari Maria de Lisitzinin maalaama käsityöneuvos Virkin muotokuva, joka oli paljastettu taiteilijan galleriassa Porvoossa joulukuulla. Muotokuva kuuluu Lisitzinin kokoelmaan nimeltä Suomen Kulttuurin Kasvat.

Perinteitä noudattaen Nuutti, Ensio Vaara, kantoi pois joululeivän. Sakkolan pojat riisuivat joulukuusen.

Aili Tuhkanen

Uusi tiekartta Karjalasta

Karjalasta on julkaistu uusi, nykyajan vaatimuksia vastaava tiekartta. Autoilijan tiekartta luokittelee tiestön, kertoo tienumerot, paikallistaa nähtävyyksiä ja huoltoasemia. Tiekartassa on listattu suomalaisia, myös Venäjällä toimivia hinausyriityksiä, Karjalan alueen NMT-kuuluvuus sekä Karjalan tärkeimmät sairaalat osoitteineen. Tiekartan mittakaava on 1:800 000.

Uuden tiekartan on julkaissut Kartta-keskus Oy.

- Uuden kartan kustantamiseen on vaikuttanut ratkaisevasti kunnollisen tiekartan puuttuminen koko Karjalan alueelta ja lisääntynyt automatkailu ja ammattiliikenne Suomesta Karjalaan, selvittää toimitusjohtaja Markku Kajin Karttakeskuksesta.

Suurimmista ja tunnetuimmista paikkakunnista ja järvistä on lisätty karttaa suomenkielinen nimi. Toisen maailmansodan aikaisia autioituneita suomalaiskylä on myös merkitty.

Omilla symboleilla on erotettu toisistaan lyijytöntä ja lyijyllistä bensiiniä myyvät huoltoasemat.

Soratiet ja päällystetyt tiet on niin ikään eroteltu toisistaan. Karttapinnalta selviävät tärkeimpien paikkakuntien välimatkat. Nähtävänä on myös tärkeimmät nähtävyydet, museot, kirkot, kaivokset ja luonnonsuojelualueet.

Merkkien selitykset ovat nelikielisiä: englanti, saksa, ruotsi ja suomi. Tiekartta ulottuu Pietarista Baretin merelle eli se kuvaa Itä-Suomen ja Venäjän Karjalan välillä Pietari-Baretsi sekä Norjankin pohjoisosan.

Karttakeskuksen ohella karttaa myyvät muunmuassa hyvinvarustetut huoltoasemat, kirjakaupat ja tavaratalot.

Huoltoasema avannut Raudussa

Automatkaaajat ovat saaneet huoltopisteen Rautuun. Ajettaessa Sakkolan Kiviniemestä Rautuun, tullaan kuuluisaan neljän tien risteykseen. Risteyksestä Pietariin päin on yhden kilometrin päässä avattu uusi huoltoasema.

- Siisti kahvio, jossa on suomalaisia tuotteita myynnissä. Suomenkielillä selvisi asiointista, ja bensiini oli halpaa. Rahana tosin kelpasi vain venäjän valuutta, kertoo uudella huoltamolla poikennut Samppa Viskari.

Neljät sukupolvet

- Näin me karjalaiset vähitellen sekoitumme tähän eurooppalaisuuteen. Tässä meitä on neljä sukupolvea, kirjoittaa sakkolalainen Sirkka Kuuppo Lempäälästä.

Kuvassa vasemmalta Sirkka Kuuppo omaasukua Kekki, Sakkolan Haparaista, Marjatta Holmberg omaasukua Kuuppo, Stiina Lövkvist omaasukua Holmberg sekä lapset Amanda ja William Lövkvist Tukholmasta.

Kirveenmäen Loposia Kurikasta neljässä polvessa; Heikki 74 vuotta, Matti 47, Ari 25 ja Juho 2 vuotta.

SEURAAVA SUVANNON SEUTU

ilmestyy maaliskuun loppu- puolella.

Numero kakkoseen tarkoitetun aineiston pitää olla toimituksessa viimeistään maaliskuun 10. päivään mennessä.

Suvannon Seutu

Rautasemantie 375
37550 Moisio

Puh. iltaisin
931-374 8448

12179>KESTOT/00000000
HYNNÄ TAUNO
KURKIPOLKU
37550 MOISIO

SAKKOLAN HISTORIA

Toinen, uusittu painos Sakkolan historiaa on yhä saatavana, samoin on vielä runsas varasto kirjaa: Sakkolan kylät tuvasta tu-paan. Kirjoja on saatavana: Lempäälän-Viialan Osuuspankki, Lempäälä ja Kulju, Eero Kurikka, Huhtamo puh. (932) 64 506, Uuno Pulakka, Ruovesi puh. (934) 476 021, Anneli Kuisma, Eino Koiranen ja Esteri Lopenen, Lempäälä. Punkalaitumella kirjoja myy Eino Kuisma, puh. (921) 767 4346.

Postitilaukset: Elli Pulakka, Lempäälä puh. (931) 375 1241. Ai-noastaan Elli Pulakka lähettää postilähetyksinä. Tilaukset myös postitse: E. Pulakan osoite on Majamäentie 1, 37500 Lempäälä. Hinnat: Sakkolan historiaa II 70,—, Sakkolan kylät tuvasta tu-paan 110,—. Postilähetyksistä lisäksi lähetyskulut.

NYT ON TILAISUUS HANKKIA EDULLISESTI LAHJAKIRJOJA!

Kaikki sähköasiat voimme toimittaa edullisesti

NYT SÄHKÖLÄMMITYSASENNUKSET SOPIVASTI

RAASKAN SÄHKÖLIKE

A-RYHMÄN SÄHKÖURAKOITSIJA

VESILAHTI — PUH. (931) 739 541

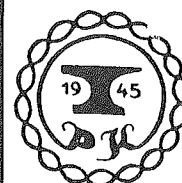
PITO-KALAASI KY

JUHLA- JA MERKKIPÄIVÄPALVELU

AILA JA KATI HEIKKILÄ puh. 433 902

VALMISTAMME JUHLANNE KOTITEKOISIN TUOTTEIN!
JÄRJESTÄMME MYÖS OHJELMAA.

— — —
AILA HEIKKILÄ Saarenkärjenk. 1 B
33300 TAMPERE puh. 433 902

PÄRSSISEN KONEPAJA

35500 KORKEAKOSKI

PUH. (931) 335 8204, iltaisin (931) 335 8435
Autopuh. 949 239 535

**Toimivia metalliovia, ym. rakenteita
Alumiinisia ovia ja ikkunoita**

Putkiliike P Nuora Ky

37560 KULJU

puh. 676 100

TILAA SINÄKIN
OMA
SUVANNON SEUTU

SUVANNON SEUTU

Suvannon ympäristön
kotiseutulehti,
ilmestyy 1995 8 kertaa vuodessa

Tilaushinta
70 mk vuosikerta

Ilmoitushinnat
1 mk, palsta mm (+ avv 22 %)

Toimituksen ja konttorin osoite
Rautasema 37550 Moisio
Puhelin (931) 3748 448 iltaisin

Postisiirtotili
TA 359 751

Pankki
TSOP
37500 Lempäälä
Tilinumero 522803-211955.

Vastaava toimittaja
Marjo Ristilä-Toikka

Toimituskunta
Esko Kallonen
Eero Koppanen
Ritva Koski
Juha Kuisma
Hannu Paukku